

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจ และสังคมของราษฎรในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยการรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการตอบของครัวเรือนตัวอย่าง จำนวน 248 ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อหาค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และหาความสัมพันธ์ โดยวิธีวิเคราะห์ไค-สแควร์ สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ข้อมูลด้านสภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม

จากการศึกษาด้านสภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของราษฎรในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี พบว่า เป็นเพศชาย ร้อยละ 56.00 เป็นหญิง ร้อยละ 44.00 มีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี และมีอายุเฉลี่ย 41.65 ปี มีสัญชาติไทย ร้อยละ 49.60 ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 62.10 รองลงมา คือ ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 28.60 การตั้งถิ่นฐานส่วนใหญ่ย้ายมาจากที่อื่น ร้อยละ 53.60 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 21-40 ปี ร้อยละ 47.20 อาชีพหลักของครัวเรือนส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 12.50 รายได้รวมของครัวเรือนมากที่สุดระหว่าง 10,001-20,000 บาท/ปี คิดเป็นร้อยละ 43.50 ขนาดที่ดินที่ถือครองน้อยกว่า 4 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 46.00 ประเภทเอกสารสิทธิในที่ดินเป็นแบบ ภ.บ.ท. 5 คิดเป็นร้อยละ 31.00 รองลงมาไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดิน คิดเป็นร้อยละ 26.60 การพบปะกับเจ้าหน้าที่มากที่สุด 1-2 ครั้ง/ปี คิดเป็นร้อยละ 37.90 ประเภทของเจ้าหน้าที่ที่พบมากที่สุดคือ เจ้าหน้าที่โครงการอุทยานธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 41.50 กิจกรรมที่ร่วมทำกับเจ้าหน้าที่ คือการปลูกป่า คิดเป็นร้อยละ 36.30 และระยะทางจากบ้านถึงพื้นที่ป่าเฉลี่ย 2.78 กิโลเมตร มีระยะระหว่าง 0.1 กิโลเมตรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.60

ข้อมูลด้านการใช้ทรัพยากรป่าไม้

จากการศึกษาจำนวนครั้งในการใช้ทรัพยากรป่าไม้พบว่า การใช้ทรัพยากรป่าไม้ด้านการเก็บหาของป่าบ่อยครั้ง หรือปีละ 1-2 ครั้ง ได้แก่ หน่อไม้ป่ามากินหรือขาย เช่น หน่อไม้บง หน่อไม้ไร่ หน่อไม้หวาน หน่อไม้ตง เนื่องจากพื้นที่ที่ศึกษามีกฎเกณฑ์ห้ามเก็บหาของป่า ยกเว้น กลุ่มบ้านบ่อหวีที่เป็นพื้นที่ที่มีการส่งเสริมอาชีพสวนแข่งจากไม้ไผ่ ดังนั้นจึงอนุญาตให้มีการเก็บไม้ไผ่จากป่ามาสวนแข่ง แต่ก็ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ก่อน และจะได้รับอนุญาตเป็นฤดูกาลเท่านั้น ส่วนการเก็บหาของป่ามากครั้ง หรือปีละ 3 ครั้งขึ้นไปนั้น ได้แก่ พืชผักป่ามากินหรือขาย เช่น จี่เหล็ก สะเดา ผักหวาน ผักกูด เนื่องจากพืชผักป่าดังกล่าวหาได้ง่ายในพื้นที่ป่าใกล้ๆกับที่อยู่อาศัย

การใช้ทรัพยากรป่าไม้ด้านการล่าสัตว์ป่าบ่อยครั้ง หรือปีละ 1-2 ครั้ง ได้แก่ สัตว์ป่าจำพวกครั้งบกครั้งน้ำ เช่น กบ อึ่งอ่าง เนื่องจากสัตว์ป่าพวกนี้มีมากในฤดูฝน จึงทำให้จับได้น้อยครั้ง ส่วนการล่าสัตว์ป่ามากครั้งหรือปีละ 3 ครั้งขึ้นไปนั้น ได้แก่ ล่าสัตว์ป่าเพื่อนำเนื้อมาเป็นอาหาร เนื่องจากในพื้นที่ครัวเรือนตัวอย่างยังมีความนิยมบริโภคเนื้อสัตว์ป่า และยังบ่งบอกถึงการมีสัตว์ป่าหลงเหลืออยู่บ้าง

การใช้ทรัพยากรป่าไม้ด้านการตัดไม้และการใช้ที่ดินน้อยครั้ง หรือปีละ 1-2 ครั้ง ได้แก่ ตัดไม้ในป่ามาสร้าง หรือซ่อมแซมบ้านเรือนของตนเอง เนื่องจากการลักลอบตัดไม้ในป่าเป็นสิ่งผิดกฎหมาย และถ้าจะตัดไม้มาซ่อมแซมบ้านก็ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ก่อน ส่วนการตัดไม้และการใช้ที่ดินมากครั้งหรือปีละ 3 ครั้งขึ้นไปนั้น ได้แก่ การตัดไม้ในป่ามาทำเชื้อเพลิง เนื่องจากที่อยู่อาศัยของครัวเรือนตัวอย่างอยู่ในพื้นที่ป่า จึงสามารถกระทำโดยหลบเลี่ยงเจ้าหน้าที่ได้ง่าย

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้

จากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยกำหนดระดับนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ 0.05 พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในพื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี คือ อาชีพหลักของครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน ระดับการศึกษา เผ่าพันธุ์ และเอกสารสิทธิในที่ดิน ส่วนระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน การพบปะเจ้าหน้าที่ ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ และระยะทางจากบ้านถึงพื้นที่ป่า ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้

สรุปความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ ของราษฎรในพื้นที่
โครงการอุทยานธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ อาชีพหลักของ
ครัวเรือน รายได้รวมของครัวเรือน ระดับการศึกษา เผ่าพันธุ์ และเอกสารสิทธิในที่ดิน ดังตารางที่ 35

ตารางที่ 35 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับการใช้ทรัพยากรป่าไม้

ปัจจัยต่างๆ	Chi-square	df	ระดับ นัยสำคัญ	(Phi) และ (Cramer's V)
อาชีพหลักของครัวเรือน	5.797	1	0.016	0.153
รายได้รวมของครัวเรือน	15.622	1	0.000	-0.251
ระดับการศึกษา	105.448	1	0.000	-0.652
เผ่าพันธุ์	45.309	1	0.000	0.427
ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน	1.311	1	0.252	
เอกสารสิทธิในที่ดิน	44.240	2	0.000	0.422
ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้	0.673	1	0.412	
การพบปะเจ้าหน้าที่	0.447	1	0.504	
ระยะทางถึงป่า	0.071	1	0.790	

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิจัย

1. จากผลการศึกษา พบว่า อาชีพหลักนอกภาคการเกษตร มีการใช้ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นอาชีพรับจ้างทั่วไป และก่อสร้าง จำนวนร้อยละ 69.40 และอยู่ในวัยแรงงาน จำนวนร้อยละ 77.80 ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมอาชีพเสริมอย่างจริงจังให้กับราษฎรกลุ่มนี้ อาชีพเสริมที่มีความเหมาะสมที่จะนำมาส่งเสริมให้กับราษฎรกลุ่มครัวเรือนตัวอย่าง ได้แก่ อาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า งานจักสานต่างๆ ที่ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน การผลิตและการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าพื้นเมือง เช่นกล้วยตาก เพื่อจำหน่ายให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวบริเวณโครงการฯ ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น ทั้งนี้เพราะกล้วยเป็นพืชที่ปลูกอยู่แล้วในพื้นที่ แต่ราษฎรไม่มีวิธีทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม

2. จากการศึกษาพบว่า รายได้รวมของครัวเรือนน้อยกว่า 19,898.37 บาท/ปี ส่วนใหญ่จะใช้ทรัพยากรป่าไม้มากกว่า ครัวเรือนตัวอย่างที่มีรายได้รวมของครัวเรือนมาก ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้กลุ่มครัวเรือนตัวอย่างที่มีรายได้น้อย แต่มีพื้นที่ถือครองมาก มาปลูกพืชผักสวนครัว และเลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ เป็ด เพื่อสามารถนำมาประกอบอาหาร โดยมีการสนับสนุนด้านเมล็ดพันธุ์ และพันธุ์สัตว์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อลดค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้น และลดการใช้ประโยชน์จากป่าซึ่งอาจทำให้เกิดการเสื่อมโทรมขึ้นได้หากมีการใช้ทรัพยากรป่าไม้ในปริมาณที่เกินกำลังการผลิตของป่า

3. จากการศึกษาพบว่า กลุ่มครัวเรือนตัวอย่างที่ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาส่วนใหญ่จะใช้ทรัพยากรป่าไม้มากกว่า ครัวเรือนที่มีการศึกษา ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ และกฎหมายป่าไม้ โดยเน้นกลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ และควรส่งเสริมให้มีการเรียนรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษา และจัดกิจกรรมภายในโรงเรียนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หรือส่งเสริมให้มีการ ปลูกต้นไม้ และดูแลรักษาต้นไม้ภายในโรงเรียน เพื่อเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสำนึก รัก และหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ ทำให้ทรัพยากรป่าไม้มีอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป

4. จากการศึกษาพบว่า กลุ่มครัวเรือนตัวอย่างที่มีเผ่าพันธุ์กะเหรี่ยง พม่า และมอญส่วนใหญ่จะใช้ทรัพยากรป่าไม้เป็นสัดส่วนที่มากกว่ากลุ่มครัวเรือนตัวอย่างที่เป็นคนไทย เนื่องจากกะเหรี่ยง พม่า และมอญ เป็นเผ่าพันธุ์ที่ย้ายมาจากที่อื่น ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 53.60 จึงทำให้ไม่เห็นความสำคัญของ

โครงการนี้ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเร่งประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจกับชาวกะเหรี่ยง ด้านการป้องกันไฟฟ้า การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จัดทำกิจกรรมต่างๆ ให้เกิดความสามัคคี และสร้างความคุ้นเคยระหว่างชาวกะเหรี่ยงกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ และกำหนดแนวทางที่จะทำให้ชาวกะเหรี่ยงสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้ โดยไม่ทำให้ทรัพยากรป่าไม้ถูกทำลาย เช่น การใช้ประโยชน์จากป่าได้ แต่ต้องมีการฟื้นฟู หรือปลูกทดแทนเพื่อไม่ให้ทรัพยากรป่าไม้เกิดการสูญเสียอย่างถาวร

5. จากการศึกษาพบว่า กลุ่มครัวเรือนตัวอย่างที่ไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดินส่วนใหญ่จะมีการใช้ทรัพยากรป่าไม้เป็นสัดส่วนที่มากกว่า กลุ่มครัวเรือนตัวอย่างที่มีเอกสารสิทธิในที่ดิน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำการตรวจสอบพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดิน ว่าวิธีการได้มาของที่ดินดังกล่าวเกิดจากการขอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากไม่ขอบด้วยกฎหมายก็ต้องทำการยึดที่ดินดังกล่าวคืน เนื่องจากที่ดินนั้นเป็นที่ดินราชพัสดุ จึงไม่สามารถจะออกเอกสารสิทธิการถือครองที่ดินได้ แต่สามารถออกเอกสารสิทธิที่ราชการออกให้ ซึ่งจะไม่ใช่เอกสารสิทธิการถือครองที่ดิน เช่น แบบยื่นภาษีบำรุงท้องที่ (ภ.บ.ท.5) ทำให้ราษฎรยังสามารถใช้ประโยชน์ในที่ดินได้ นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้ครัวเรือนตัวอย่างที่มีเอกสารสิทธิในที่ดิน และยังไม่ได้ปลูกพืชในที่ดิน ให้หันมาปลูกต้นไม้เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่า และสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้กับป่า ซึ่งต้องอนุญาตให้ราษฎรใช้ประโยชน์จากต้นไม้ที่เขาปลูกได้ แต่ให้อยู่ในขอบเขต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในหัวข้อเกี่ยวกับการกำหนดพื้นที่ป่าไม้ที่มีความเสี่ยงต่อการถูกบุกรุก โดยมีการนำเอาเทคโนโลยีภูมิศาสตร์สารสนเทศเข้ามาเป็นเครื่องมือในการประกอบการศึกษา
2. ควรมีการศึกษารูปแบบของการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ และผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม รวมถึงผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ในพื้นที่ต่างๆ